

واکاوی معماری پایدار

در مسکن بومی روستایی اقلیم سرد و کوهستانی ایران

تأليف

دکتر بهزاد وثیق

مسعود رضایی

انتشارات طحان

ناشر تخصصی معماری و شهرسازی

سرشناسه

رضایی، مسعود، ۱۳۶۲ -

عنوان و نام پدیدآور

واکاوی معماری پایدار در مسکن بومی روستایی اقلیم سرخ و کوهستانی ایران / تألیف

مسعود رضایی، بهرام وثیق

مشخصات نشر

تهران : طحان، ۱۳۹۳

مشخصات ظاهری

۲۰۰ ص.؛ مصور، جدول، نمودار

شابک

978-964-2932-89-4

وضعیت فهرست نویسی

فیبا

یادداشت

۱۸۰ : کتابخانه: ص.

موضوع

معماری پایدار -- ایران

موضوع

مسکن روستایی -- ایران

موضوع

مناطق سرخسیر -- اوضاع اقلیمی

شناسه افزوده

۱۳۶۱ : زاد

رده بندی کنگره

۷۱ : ۱۳۹۳۳۶/۲۵۴ : ۲ : ۷۱ /

رده بندی دیویی

۷۱ : ۱۷۱ : ۴۱

شماره کتابشناسی ملی

۵۲ : ۲۱

واکاوی معماری پایدار

در مسکن بومی روستایی اقلیم سرخ و کوهستانی ایران

تألیف: مسعود رضایی، دکتر بهرام وثیق

ناشر: طحان

میدیتو تولید: ابو الفتح جلالی

چاپ : طرح و نقش

مصحافی : طرح و نقش

اینگوگرافی : پایدار گرافیک

نوبت چاپ : اول ۱۳۹۳

شمارگان : ۱۰۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۲۹۳۲-۸۹-۴

قیمت: ۱۳۰۰۰ تومان

تلفن‌های مرکز بخش انتشارات طحان :

۶۶۴۰۳۱۹۱ - ۶۶۴۰۳۲۰۸ - ۰۲۱

فاکس: ۶۶۹۶۷۰۵۹

شماره همراه:

۰۹۱۳۱۹۸۵۶۱۷

حمد و سپاس خدای را که فرصتی به وجود آمد تا نگارندگان این کتاب، علاوه بر وظیفه پژوهشی خویش در زمینه کنکاش و نشر یافته‌های خویش در معماری این مرز و بوم، ادای دینی نسبت به مردم شریف غرب ایران انجام داده و به معرفی و بازشناساندن معماری این مناطق، اقدام نمایند.

معماری با انسان زاده نشد، اما رشد و توسعه مفاهیم آن بی‌شک در گرو روند رشت تمدن انسان است. معماری بشری با توسعه مفاهیمی مانند جغرافیا، اجتماع، دانش زیستی و... صورت‌های مختلفی یافته و انواع متنوعی از معماری‌ها را در طول تاریخ تمدن نشان داده است. انواع معماری‌های جغرافیامحور، بدنه معماری بومی را شکل داده‌اند و با زمینه‌های فرهنگی غنا یافته و به حیات خود ادامه می‌دهند. این گوناگونی با ظهور تکنولوژی، تحت سیطره مفهوم فن‌آورانه، اما معناداری آن نمانده. در دنیای پرسرعت امروز، مانند گونه‌هایی از زیست، از بین می‌روند و یا از معناهای اولیه خود تهی شده، جنبه موزه‌ای پیدا می‌کنند.

در این کتاب نخبه‌های معماری پیرامون معماری پایدار، عناصر معماری سنتی ایران در همگونی با معماری پایدار، معرفی می‌شوند. پایداری در متن معماری بومی ایران و در انتها بررسی الگوهای متعدد پایداری در معماری روستاهای مناطق غرب ایران، پرداخته شده است، به طور کلی، هدف اولیه تهیه مجموعه‌ای جامع از نقش‌های فارسی در مورد معماری پایدار و معماری بومی روستایی غرب ایران، برای دانشجویان معماری و طراحی شهری بوده است که بتواند برای پژوهشگران دوره دکتری و بخشی از دروس حوزه کارشناسی ارشد و دکتری به عنوان مرجع مورد استفاده قرار گیرد.

اگرچه در زمینه معماری پایدار و معماری روستایی ایران، کتاب‌های متعددی به زبان‌های گوناگون نوشته شده است، لیکن کتاب‌های نوشته شده، اگرچه به باجه صرف پیرامون معماری پایدار پرداخته‌اند و از بررسی معماری روستایی به عنوان گنجینه غنی موجود در این زمینه صرف نظر کرده‌اند.

در این کتاب می‌توان به خوبی مشاهده کرد؛ که معماری روستایی غرب ایران دارای مولفه‌هایی ارزشمند و قابل بیان در عرصه نوین معماری و شهرسازی امروز ایران است. در اینجا بر خود واجب می‌دانیم که از تمامی پژوهشگران گرامی، بالاخص آقای دکتر جاوید قنبری چاه انجیری، و سرکار خانم مهندس سمیرا تجار قلاوند، تشکر و قدردانی به عمل آوریم. این کتاب تلاشی است جهت معرفی بنیان‌های مفهومی معماری بومی و شناساندن معماری بومی مناطق غرب ایران. امید است که پژوهندگان گرامی، ما را از رهنمودهای گرانقدر خویش محروم نسازند.

۱۳	۱-۱- ادبیات و مفاهیم پایه
۱۳	۲-۱- مقدمه
۱۴	۳-۱- تاریخچه توسعه پایدار
۱۵	۱-۳-۱- دستور کار «۲۱»
۱۵	۱-۳-۱- ابعاد اقتصادی و اجتماعی
۱۶	۲-۳-۱- اقدامات لازم برای توسعه پایدار
۱۶	۳-۳- تقویت نقش گروه‌های عمده
۱۷	۴-۳-۱- شیوه‌های اجرایی
۱۷	۱- توسعه پایدار
۲۱	۵-۱- مفهوم پایدار
۲۲	۶-۱- توسعه پایدار شهری
۲۲	۱-۶-۱- زمینه‌های پایدار
۲۳	۲-۶-۱- معماری پایدار
۲۷	۱-۲-۶-۱- معماری پایدار، ابعاد اجتماعی، محیطی و فرهنگی
۲۸	۲-۲-۶-۱- مفهوم پایدار، بنای پایدار
۲۸	۷-۱- مسکن پایدار و طبیعت
۲۹	۸-۱- پیشینه معماری پایدار در ایران
۳۴	۹-۱- توسعه پایدار روستایی
۳۵	۱۰-۱- روستا و توسعه پایدار
۳۷	۱-۱۰-۱- رویکردهای مؤثر در گسترش توسعه پایدار
۳۸	۱۱-۱- شناخت فرهنگ روستایی و کاربرد توسعه پایدار
۳۹	۱-۱۱-۱- رویکردها و راهبردهای توسعه روستایی
۴۰	۱۲-۱- نمود معماری پایدار در مسکن روستایی ایران
۴۰	۱-۱۲-۱- مناطق شمال ایران در حاشیه دریای خزر
۴۱	۱-۱۲-۲- دامنه کوه‌ها و کوهپایه‌های سلسله جبال البرز و زاگرس
۴۲	۱-۱۲-۳- مرکز ایران منطقه‌ای کویری
۴۳	۱-۱۲-۴- معماری روستایی در حاشیه خلیج فارس و دریای عمان
۴۴	۱۳-۱- طراحی روستایی و توسعه پایدار

۵۱	۱-۲- مفاهیم سکونت
۵۱	۱-۱-۲- لغت‌شناسی کلید واژه‌های سکونت در قرآن
۵۲	۲-۱-۲- لغت‌شناسی کلید واژه‌های سکونت در ادبیات فارسی
۵۲	۳-۱-۲- مفهوم سکونت در معماری
۵۲	۴-۱-۲- شیوه‌های سکونت در معماری
۵۳	۱-۴-۱-۲- سکونت طبیعی در آبادی
۵۳	۲-۴-۱-۲- سکونت خصوصی (Private Dwelling) در بنای مسکونی
۵۴	۳-۴-۱-۲- ریشه‌شناسی واژه «بومی»
۵۵	۴-۴-۱-۲- بوم‌شناسی

۵۵	۱-۴-۵- بوم‌شناسی عمقی
۵۶	۱-۴-۶- بوم‌محوری
۵۷	۲-۲- معماری بومی
۶۱	۲-۲-۲- بست‌مدرنیزم، بستر و منشأ منطقه‌گرایی و بوم‌گرایی
۶۲	۲-۲-۳- ریجنالیسم (منطقه‌گرایی)
۶۳	۲-۲-۴- شناخت معماری بومی
۶۶	۲-۲- تکنولوژی و معماری بومی
۶۷	۱-۳-۲- نمونه‌های معماری بومی
۶۷	۲-۲-۲- نمونه معماری بومی براساس نوع تکنولوژی ساخت و مصالح
۶۸	۱-۲-۳-۲- معماری چادری
۶۹	۲-۲-۳-۲- معماری چادری قشقایی (فارس)
۷۱	۳-۲-۳-۲- معماری زیرزمینی (غاری)
۷۲	۴-۲-۳-۲- معماری بومی غاری کاپادوکیا (ترکیه)
۷۴	۲-۲-۲- معماری خاکی (گلی)
۷۴	۲-۲- معماری آجری
۷۵	۲-۳-۱- مسیر گل‌اندود
۷۵	۳-۲-۱- چین
۷۷	۲-۳-۲- مدر
۷۸	۳-۳-۲- خاک کوبیده شده
۷۹	۳-۳-۲- خاک کوبیده شده
۸۰	۷-۳-۳-۲- کاه گل آتش (گل)
۸۱	۸-۳-۳-۲- معماری کاهی (گل‌آلی) کوبیده شده
۸۲	۴-۳-۲- معماری بامبویی
۸۴	۵-۳-۲- معماری نخلی
۸۴	۶-۳-۲- معماری نی‌ای
۸۵	۷-۳-۲- معماری چوبی
۹۰	۸-۳-۲- معماری سنگی
۹۱	۴-۲-۱- انعطاف‌پذیری معماری بومی
۹۲	۱-۴-۲- انعطاف‌پذیری معماری بومی در رویکرد معماری پایدار

۹۵	۱-۳-۱- روستا
۹۶	۲-۳-۱- پیشینه روستاشناسی در ایران
۹۷	۳-۳-۱- سیر تحول روستاهای ایران
۹۸	۴-۳-۱- عوامل مؤثر در پیدایش سکونتگاه‌های روستایی
۹۹	۵-۳-۱- معماری روستایی
۱۰۱	۱-۵-۳- روش طراحی معماری روستایی
۱۰۱	۱-۱-۵-۳- جایگاه مکان در معماری روستایی
۱۰۲	۲-۵-۳- جایگاه خلاقیت در معماری روستایی
۱۰۲	۶-۳-۱- مسکن روستایی
۱۰۵	۱-۶-۳- مسکن و نظام مکانی، فضایی روستا
۱۰۵	۲-۶-۳- روستا و ابعاد کالبدی فضایی آن

۱۰۷	۳-۶-۲- نظام استقرار روستا
۱۰۸	۳-۶-۴- عوامل مؤثر در شکل‌گیری کالبد روستا
۱۰۹	۳-۶-۴-۱- وجه تسمیه روستا
۱۰۹	۳-۶-۴-۲- منابع اقتصادی در روستا
۱۱۰	۳-۶-۴-۳- توان اقتصادی با قدرت خرید خانواده روستایی
۱۱۲	۳-۶-۵- هماهنگی روستا با طبیعت
۱۱۲	۳-۷-۷- هویت روستا
۱۱۳	۳-۷-۱- معماری روستایی و فرهنگ
۱۱۳	۳-۷-۱-۱- قبله (جهت مقدس)
۱۱۴	۳-۷-۱-۲- مکان‌های مذهبی
۱۱۵	۳-۷-۱-۷- گورستان‌ها
۱۱۵	۳-۷-۴- غسلخانه
۱۱۶	۳-۷-۲- عرصه خصوصی و عمومی و مسئله حریم در روستا
۱۱۶	۳-۷-۱- سیمای روستا
۱۱۷	۳-۷-۳- مسکن سنتی روستایی
۱۱۹	۳-۸-۱- راهای ترری در خانه‌های روستایی
۱۲۰	۳-۸-۲- برنامه‌ریزی و طراحی روستایی
۱۲۰	۳-۸-۳- مصالح و روش‌های سنتی ساختمان‌سازی روستایی
۱۲۱	۳-۸-۳-۱- سیاه‌چادر
۱۲۲	۳-۸-۳-۲- کبرها و بناهای حاکم
۱۲۲	۳-۸-۴- شبکه معابر روستایی
۱۲۳	۳-۸-۵- معماری روستایی و عوامل سیمای اجتماعی
۱۲۳	۳-۸-۵-۱- قشربندی اجتماعی با استقرار اقشار مختلف
۱۲۴	۳-۸-۵-۲- معماری و ساختار خانواده
۱۲۵	۳-۸-۵-۳- امنیت و معماری

فصل چهارم

بررسی نمونه‌ای بناهای
مسکونی بومی
منطقه غرب کشور

۱۲۹	۴-۱- گونه کوهستانی
۱۳۰	۴-۱-۱- بحث انرژی و پایداری
۱۳۲	۴-۱-۲- بحث معیشتی
۱۳۳	۴-۱-۳- بحث اقتصادی
۱۳۳	۴-۱-۴- بحث پیرامونی
۱۳۴	۴-۲- خانه گونه کوهپایه‌ای
۱۳۵	۴-۲-۱- بحث انرژی و پایداری
۱۳۵	۴-۲-۲- فرهنگی اجتماعی
۱۳۶	۴-۲-۳- معیشتی- اقتصادی
۱۳۷	۴-۲-۴- خانهای در گونه دشتی
۱۳۸	۴-۳-۱- بحث انرژی
۱۳۹	۴-۳-۲- فرهنگی اجتماعی
۱۴۰	۴-۳-۳- معیشتی- اقتصادی

۱۴۳	۱-۵- مقدمه.....
۱۴۴	۱-۱-۵- حوزه پژوهش.....
۱۴۴	۲-۵- اقلیم.....
۱۴۵	۱-۲-۵- تقسیمات اقلیمی در ایران.....
۱۴۶	۲-۲-۵- بررسی اقلیم سرد و کوهستانی ایران.....
۱۴۷	۳-۵- تأثیر عوامل اجتماعی بر معماری روستاهای مناطق سرد و کوهستانی.....
۱۴۷	۱-۳-۵- دین و مذهب.....
۱۴۸	۲-۳-۵- زبان.....
۱۴۹	۳-۳-۵- ویژگی اقتصادی و معیشتی.....
۱۵۲	۴-۳-۵- صنایع دستی.....
۱۵۶	۵-۳-۵- ویژگی‌های معماری بومی مناطق سرد و کوهستانی.....
۱۵۷	۴-۵- معماری روستایی اقلیم سرد و کوهستانی ایران.....
۱۵۹	۲-۴-۵- تأثیر عوامل اقلیمی بر معماری بومی روستایی.....
۱۶۱	۳-۴-۵- بستر روستاهای ناحیه کوهستانی.....
۱۶۲	۵-۴-۵- عوامل مؤثر بر معماری روستایی منطقه.....
۱۶۲	۱-۵-۵- شناسایی زمین.....
۱۶۲	۵-۵-۵- ویژگی‌های بافت مسکونی آزاد.....
۱۶۳	۲-۵-۵- ویژگی‌های بافت مسکونی تراکم.....
۱۶۳	۳-۵-۵- اقلیم منطقه.....
۱۶۳	۲-۵-۵- عوامل اقلیمی.....
۱۶۴	۴-۵-۵- وضعیت اجتماعی و فرهنگی.....
۱۶۴	۶-۵- ویژگی‌های بافت و بنا در بومی روستایی مناطق کوهستانی.....
۱۶۵	۱-۶-۵- نحوه استقرار بافت مسکونی در مناطق کوهستانی.....
۱۶۶	۲-۶-۵- نحوه استقرار و بافت روستا.....
۱۶۷	۳-۶-۵- معابر روستا.....
۱۶۸	۴-۶-۵- فرم بنا و نحوه قرارگیری آن.....
۱۶۹	۵-۶-۵- استفاده از ایوان و حیاط کوچک در بنا.....
۱۶۹	۶-۶-۵- اتاق‌های کوچک با ارتفاع کم.....
۱۷۰	۷-۶-۵- بازشوهای کوچک.....
۱۷۰	۸-۶-۵- دیوارهای قطور.....
۱۷۲	۹-۶-۵- نعل درگاه.....
۱۷۲	۱۰-۶-۵- بام مسطح.....
۱۷۳	۱۱-۶-۵- کاه‌دان و روزن بام.....
۱۷۵	۱۲-۶-۵- طویله.....
۱۷۶	۷-۵- مصالح و پایداری زیست‌محیطی.....
۱۷۷	۱-۷-۵- مصالح ساختمانی روستاهای منطقه سرد و کوهستانی.....
۱۷۹	۸-۵- ویژگی کلی معماری روستایی منطقه غرب.....
۱۸۰	۹-۵- نتیجه‌گیری.....
۱۸۳	منابع.....